

K 7/2022 vp
14.6.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Rikosuhripäivystyksen lausunto yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle 2022

Rikosuhripäivystys kiittää pyynnöstä lausua vuoden 2022 yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle. Rikosuhripäivystys keskittyy lausunnossaan ihmiskaupan sekä työperäisen hyväksikäytön uhrien asemaan liittyviin havaintoihin ja suosituksiin.

Näkemyksemme mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu on nostanut eduskuntakertomuksessaan esille ihmiskaupan uhrien aseman ja oikeusturvan kannalta olennaisia asioita. Ihmiskaupparaporttoja on Rikosuhripäivystykselle ja muille käytännön asiakastyötä ihmiskaupan uhrien kanssa tekeville toimijoille tärkeä yhteistyökumppani paitsi yleisen raportointimandaattinsa vuoksi myös yksittäisten asiakkaiden asioita selvittäessä.

Ihmiskaupan uhrien auttamispalvelut

Rikosuhripäivystys on ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön uudistamista valmistelevan työryhmän jäsen ja on sen kautta aktiivisesti seurannut aiheeseen liittyvää lainvalmisteluprosessia. Rikosuhripäivystys yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun huoleen siitä, saavutetaanko valmisteilla olevien lainsäädäntömuutosten kautta ihmiskaupan uhrien auttamista koskevat hallitusohjelman tavoitteet täysmääräisenä.

Kuten eduskuntakertomuksessa todetaan, on hallitusohjelman tavoitteiden mukaisen ihmiskaupan uhrien auttamislain säätämistavoitteesta luovuttu ja valmisteilla on sisäministeriön toimesta muutoksia lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta ja sosiaali- ja terveysministeriön toimesta viittausten lisääminen sosiaalihuoltolakiin ihmiskaupan uhrien osalta. Koska erillisen ihmiskaupan uhrien auttamislain säätämisestä päätettiin luopua valmistelutyön myöhäisessä vaiheessa, keskittyvät SM:n laatimat muutokset erityisesti uhrin auttamisen rikosprosessikytköksen katkaisemiseen, joka on myös Rikosuhripäivystyksen näkemyksen mukaan yksi tärkeimmistä muutostarpeista.

STM:n on Rikosuhripäivystyksen saaman tiedon mukaan tarkoitus lisätä sosiaalihuoltolakiin viittaus hyväksikäytön uhreihin mahdollisina tuen tarpeessa olevina henkilöinä, mutta sosiaalihuoltolakiin ei sen sijaan olisi tulossa viittausta lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta tai siitä, että se voisi joissain tapauksessa toimia täydentävänä lainsäädäntönä ihmiskaupan uhrin palveluita järjestettäessä. THL julkaisi viime vuoden lopussa selvityksen, jossa todettiin, että asumispalveluista ei ole tarvetta säätää hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti. Ihmiskaupan uhrien mahdollisuutta majoittua turvakotiin suositeltiin selvitettävän, mutta turvakotien avaamisesta myös ihmiskaupan uhreille ei suoraan annettu suosituksia. Yleensäkin

STM:n ja THL:n kanta on ollut se, että palveluiden tulisi järjestyä yleisen sosiaalihuoltolainsäädännön perusteella ja ongelmat palveluiden järjestämisessä ovat yleisiä palvelujärjestelmän ongelmia, eikä niitä voi korjata ihmiskaupan uhrien osalta esim. hyödyntämällä erillislainsäädäntöä. Sekä asuminen liittyvän selvityksen tuloksista että erillislainsäädännön hyödyntämisestä on ollut paljon keskustelua ja eriäviä näkemyksiä.

Näin ollen eduskuntakertomuksen suosituksista ja samalla hallitusohjelman tavoitteista olisi toteutuksessa auttamisen rikosprosessikytköksen katkaiseminen, mutta merkittävää muutosta ei olisi tulossa esimerkiksi palvelunsaannin yhdenmukaistamiseen kotikunnallisten ja kotikunnattomien ihmiskaupan uhrien välillä tai säädöksiin ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta. Asiakastyössämme näemme jatkuvasti suuriakin eroja uhrien palvelunsaannissa palvelunjärjestäjästä tai esimerkiksi kotikunnasta riippuen. Yhdymme tästä syystä myös yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen siitä, että **ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden välistä työnjakoa tulee selkeyttää ja auttamiselle luoda vakiintuneet, valtakunnalliset mallit.**

Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen

Rikosuhripäivystys yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen siitä, että ihmiskaupan uhrien **tunnistamis- ja ohjausjärjestelmän (NRM) laatiminen selkiyttäisi nykyistä tilannetta ihmiskaupan uhrien palveluihin ohjautumisen kannalta.** Yhdymme myös näkemykseen siitä, **että tunnistamista ja hyväksikäyttöön puuttumista tulee tehostaa lapsiuhrien kohdalla.** Rikosuhripäivystyksen asiakkuuteen ohjautuvat alaikäisenä mahdollisen ihmiskaupan uhriksi joutuneet ovat valtaosassa tapauksista jo täysikäisiä, kun heidät tunnistetaan ihmiskaupan uhriksi, vaikka he ovat usein alaikäisinä olleet esimerkiksi lastensuojelun asiakkaita hyväksikäytön tapahtuessa tai alkaessa. Yhdymme myös yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen siitä, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden työnjakoa selkeyttäessä tulee laatia selkeät ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja avun pariin ohjaamisen menettelyt, huomioiden myös lapsiuhrit ja heidän tilanteeseensa liittyvät erityispiirteet.

Rikosvastuun toteutuminen

Tuemme yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksia ihmiskauppaa ja sen lähirikoksia koskevien esitutkintojen laadun varmistamiseksi muun muassa ihmiskauppaa koskevien **tutkintojen keskittämällä aiheeseen perehtyneille tutkijoille ja tutkinnanjohtajille, poliisin kouluttamisella ihmiskaupan tunnistamiseksi sekä poliisin valtakunnallisen ihmiskaupparyhmän resurssien vakinaistamisella.**

Kuten eduskuntakertomuksessa todetaan, ei ihmiskauppaa koskevia tutkintoja voi keskittää, mikäli mahdollista ihmiskauppaa ei jo esitutkinnan alussa tunnisteta ja rikosta tutkitaan muilla, lievemmillä nimikkeillä tai jätetään tutkimatta kokonaan. Rikosuhripäivystyksen ihmiskaupan uhrien erityistukipalvelun asiakastyössä tulee esille tapauksia, joissa ihmiskauppaviitteitä ei ole tunnistettu ja joissa ihmiskauppa- ja lähirikosten tutkintoja päätetään tai tutkitaan sarjana useita, lievempiä rikoksia. Asiakkaiden asioissa tehtävässä poliisiyhteistyössä on myös havaittavissa joskus merkittäviäkin eroja poliisilaitosten ja -ryhmien välillä esimerkiksi sen suhteen, minä rikoksena asia kirjataan tutkinnan aluksi tai miten uhrin oikeus avustajaan ja tukihenkilöön huomioidaan käytännössä.

Poliisin tutkijoille ja tutkinnanjohtajille järjestettävä ihmiskauppaa koskeva koulutus on yleensä vapaaehtoista, minkä vuoksi koulutuksiin saattavat osallistua pääosin sellaiset virkahenkilöt, jotka jo valmiiksi ovat kiinnostuneita aiheesta ja tietoisia siitä, että heidän tutkittavakseen tulevista asioista saattaa ilmetä viitteitä ihmiskauppaan tai sen lähirikoksiin. Koulutusta tulisi olla kattavammin.

Rikosuhripäivystystä toteuttavat: Suomen Punainen Risti, Ensi- ja turvakotien liitto, Mieli Suomen Mielen-terveys ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Setlementtiliitto ja Kirkkohallitus

Käytännössä valtaosa ihmiskauppatutkinnoista tehdään alueellisilla poliisilaitoksilla sen sijaan, että ne ohjautuisivat valtakunnallisen ihmiskaupparyhmän tutkittavaksi. Joillakin poliisilaitoksilla tiettyjä ihmiskauppatutkintoja on osittain keskitetty yhdelle tai kahdelle ryhmälle, mutta keskusteluissa asiakkaittemme asioista vastaavien tutkijoiden kanssa on ilmennyt, että ihmiskauppaa ja sen lähirikoksia koskevista tutkinnoista ei aina konsultoida valtakunnallista ihmiskaupparyhmää tai poliisiin perustettuun ihmiskauppaverkostoon kuuluvaa oman laitoksen edustajaa. Näkemyksemme mukaan tutkintoja keskitettäessä on tärkeää myös varmistaa, että eri poliisilaitoksilla ja niiden sisällä toimivilla tutkintaryhmillä on pääosin yhtenäiset tulkinta- ja toimintakäytännöt.

Esitutkinnot kestävät edelleen kauan: tällä hetkellä Rikosuhripäivystyksellä on useita asiakkaita, joiden tapauksia on alettu tutkia vuosina 2016–2017 ja joiden osalta esitutkinta on vielä kesken tai syyteharkinnassa. Valtakunnallinen ihmiskaupparyhmä ottaa itse tutkittavakseen lähes pelkästään sellaisia ihmiskauppatapauksia, joissa on selkeä valtakunnallinen tai kansainvälinen ulottuvuus ja kuten aiemmin totesimme, tutkitaan valtaosa tapauksista edelleen paikallisilla poliisilaitoksilla. Joissain tapauksissa valtakunnallinen ihmiskaupparyhmä ottaa tutkittavakseen osan poliisilaitoksella tutkittavasta laajemmasta kokonaisuudesta. Valtakunnallisen ihmiskaupparyhmän tehtäväksi on asetettu myös paljastava työ, minkä vuoksi voi odottaa, että ihmiskauppatapauksia tulisi poliisin tietoon tulevaisuudessa enemmän.

Valtakunnallisen ihmiskaupparyhmän tuoma resurssi on erityisen tärkeä siksi, että ryhmään kerääntyy tietoa ja osaamista nimenomaan ihmiskaupparikoksista ja parhaimmillaan se voisi nykyistä laajemmin tukea poliisilaitoksia sekä konsultoiden että joissain tapauksissa myös konkreettisissa tutkintatoimissa tukien. Ryhmän lyhyen olemassaolon aikana se on kuitenkin ollut hajotusuhan alla jo useamman kerran, mikä ei tue henkilöstön sitoutumista tai motivaatiota. Tämän vuoksi kannattamme vahvasti yhdenvertaisuusvaltuutetun suositusta valtakunnallisen ihmiskaupparyhmän resurssien vakiinnuttamisesta. Tämä ei kuitenkaan yksinomaan riitä, vaan **ihmiskaupan ja sen lähirikosten tutkintaan on osoitettava resursseja myös laitostasolla ja tarvittava osaaminen on varmistettava valtakunnallisesti.**

Työperäiseen hyväksikäyttöön ja työsyRJintään puuttuminen

Rikosuhripäivystys yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun suositukseen työperäisen hyväksikäytön torjumiseen tähtäämän työn jatkamisesta ja esimerkiksi uhrien korvausten saannin helpottamisesta.

Eduskuntakertomuksessa todetaan, että tutkimuksissa on tuotu esille **tarve selvittää rikoslain uudistusta työperäisen hyväksikäytön työsyRJinnästä erilliselle kriminalisoinnille.** Rikosuhripäivystys pitää tätä perusteltuna työperäisen hyväksikäytön uhrien oikeusturvan toteutumisen kannalta. Tähän olemme osaksi ottaneet kantaa myös lausunnossamme liittyen yhdenvertaisuuslain uudistukseen, joka liittyy myös eduskuntakertomuksen osioon oikeussuojan vahvistamisesta työelämässä ja yhdenvertaisuusvaltuutetun suositukseen mahdollisuudesta saattaa työelämän syrjintää koskeva asia käsiteltäväksi yhdenvertaisuusvaltuutetulle sekä työelämä- ja tasa-arvolautakuntaan.

Vaikka työperäinen hyväksikäyttö eroaa ilmiönä monilta osin esim. rekrytointisyrjinnästä ja muusta työelämässä tapahtuvasta syrjinnästä, käsitellään sitä usein oikeudellisesti palkkauspuutteisiin liittyvänä työsyRJintänä. TyösyRJintää valvovat aluehallintovirastojen työsyRJinnän vastuualueet, joilla on myös velvollisuus saattaa mahdollisesti työsyRJinnän tai sen vakavamman muodon, kiskonnantapaisen työsyRJinnän, tunnusmerkistön täyttävät tapaukset poliisille esitutkintaan sekä lausua ja toimia asiantuntijana oikeusprosessin eri vaiheissa.

Yhdenvertaisuuslain uudistusta koskevassa lausunnossamme toimme esille huolen siitä, että mikäli työelämän syrjintää voisi tulevaisuudessa käsitellä työsuojeluviranomaisen lisäksi myös yhdenver-

taisuusvaltuutettu, on erityisesti palkkasyrjintänä käsiteltävien työsyrintätapausten kohdalla ole-massa riski sille, että eri viranomaiset käsittelevät tapauksia eri lailla ja uhrien oikeusturva ei to-teutuisi yhdenmukaisesti riippuen siitä, mihin viranomaiseen he olisivat yhteydessä esimerkiksi siksi, että yhdenvertaisuusvaltuutetun käsittelemät tapaukset voisivat helpommin ohjautua lauta-kuntakäsittelyyn eikä esitutkintaan. Lisäksi Rikosuhripäivystys piti lausunnossaan varteenotetta-vana huolena myös sitä, etteivät yhdenvertaisuusvaltuutetulle ilmoitetut syrjintäepäilyt mahdolli-sesti välittyisi aina tiedoksi työsuojelun ulkomaalaistarkastajille laajemman tarkastustoiminnan suorittamiseksi palkkasyrjinnästä epäiltyyn yritykseen.

Rikosuhripäivystys kannatti lausunnossaan mallia, jossa työsuojeluviranomaisen tiedotusvelvolli-suutta yhdenvertaisuusvaltuutetulle lisättäisiin, yhdenvertaisuusvaltuutetun lausuntoja pyydetäi-siin systemaattisemmin, yhdenvertaisuusvaltuutettu voisi toimia ulkopuolisena asiantuntijana työ-suojeluviranomaisen ratkaistavana olevissa asioissa ja yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdolli-suus ottaa kantaa työsuojeluviranomaisen ratkaisuihin sekä yleisemmällä tasolla että myös yksit-täistapauksissa varmistettaisiin. Näkemyksemme mukaan palkkasyrjintätapausten saattaminen systemaattisesti myös yhdenvertaisuusvaltuutetun tietoon ja lausuttavaksi voisi vahvistaa yhden-vertaisuusvaltuutetun mahdollisuutta toteuttaa ihmiskaupparaportointimandaattia ottaen huomi-oon sen, että ihmiskauppapiirteitä sisältäviä asioita käsitellään tutkitusti edelleen usein oikeudelli-sesti kiskonnantapaisena työsyrintänä ja tunnusmerkistöjen tulkintaa ei nykytilanteessa säännölli-sesti arvioida. Toinen vaihtoehto parantaa nykytilannetta voisi olla työperäistä hyväksikäyttöä kos-kevien tapausten erilliskriminalisointi ja täten niiden käsitteleminen muuna kuin palkkasyrjintään liittyvinä syrjintätapauksina, mikä voisi myös helpottaa tunnusmerkistöjen tulkintaa ja täten vah-vistaa uhrien oikeusturvaa.

Ihmiskaupan uhrien oleskelulupakäytännöt

Ottaen huomioon sen, että pelko oman tai läheisten oleskeluoikeuden tai sen mahdollisuuden me-nettämisestä on asiakkaittemme kohdalla yleisin syy jättää irtaantumatta hyväksikäyttötilanteesta tai ilmoittamatta siitä viranomaisille, pidämme myös **eduskuntakertomuksen suosituksia liittyen ihmiskaupan uhrien oleskelulupakäytäntöihin perusteltuina**. Haluamme kiinnittää erityistä huo-miota suosituksiin liittyen ihmiskaupan uhrille myönnettävän tilapäisen oleskeluluvan kriteereihin ja käsittelyaikoihin.

Rikosuhripäivystys pitää yhdenvertaisuusvaltuutetun lailla ongelmallisena sitä, että tilapäisen luvan osalta Maahanmuuttovirasto pyytää esitutkintaviranomaisen lausuntoa siitä, onko henkilön oles-kelu Suomessa välttämätön ihmiskaupparikosta koskevan esitutkinnan kannalta tai mikäli tapaus on jo edennyt syyteharkintaan, syyttäjän lausuntoa siitä, onko henkilön läsnäolo Suomessa välttä-mätön tulevan oikeusprosessin kannalta. Asiakkaidemme kohdalla on ongelmia esiintynyt esimer-kiksi silloin, kun tutkinta on avattu tai tutkittava rikosnimike on myöhemmin muutettu muuksi kuin ihmiskaupaksi. Ottaen huomioon, että riippumattomissa tutkimuksissa sekä esimerkiksi apulaisoi-keuskanslerin joulukuussa 2021 antamassa ihmiskauppa- ja lähirikostutkintoja koskevassa ratkai-sussa on todettu puutteita tunnusmerkistöjen tulkinnassa, on uhrin oikeuksien sekä myös oikeus-turvakeinojen saavutettavuuden kannalta ongelmallista sitoa tilapäistä oleskelulupaa lausunnon pyytämishetkellä käytettävään rikosnimikkeeseen. Kuten yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa edus-kuntakertomuksessa, voi rikosnimike myös myöhemmin vaihtua ihmiskaupaksi.

Tällä hetkellä esimerkiksi turvapaikanhakija tai paperiton henkilö, jonka kohdalla tutkitaan työpe-räistä hyväksikäyttöä muulla rikosnimikkeellä kuin ihmiskauppana, voi saada oleskeluluvan vain sil-loin, kun hän on oleskellut hyväksikäytön aikana maassa laittomasti (Ulk 52 d §). Näkemyksemme **mukaan tilapäinen oleskelulupa pitäisi voida myöntää ainakin tilanteessa, jossa ihmiskaupan uh-rien auttamisjärjestelmä on ottanut henkilön asiakkaaksi** (todeten täten, että kyseessä on mah-dollinen ihmiskauppatapaus), vaikka rikostutkinta aloitettaisiinkin muulla nimikkeellä.

Tutkintanimikesidonnaisuuden lisäksi ongelmallista on arvio henkilön oleskelun tarpeellisuudesta. Asiakkaillamme on ollut tilanteita, joissa poliisi on jo kuullut häntä ja tämän vuoksi lausuu, että hänen oleskelunsa ei ole poliisin kannalta välttämätöntä, vaikka asia menisi tämän jälkeen syyteharkintaan ja mahdollisesti oikeuskäsittelyyn, jolloin hänen läsnäolonsa olisi jälleen tarpeellista. Toisaalta on ollut myös useita tilanteita, joissa poliisi tai syyttäjä ei ole vielä ottanut asiaa käsittelyyn tutkinta- ja syyteharkintajonojen ollessa paikoin hyvin pitkiä, eikä ole siksi kokenut voivansa lausua mitään asiakkaan läsnäolon välttämättömyydestä.

Asiakkaiden ihmiskaupan uhrin oleskelulupien käsittelyajat ovat esimerkiksi näistä syistä venyneet useissa tapauksissa yli vuoden pituisiksi. Perusteluna kestolle on annettu muun muassa se, että lupaa ei voisi myöntää, koska poliisi on kertonut, ettei vielä ole aloittanut tutkintatoimia, minkä vuoksi ei voida katsoa asiakkaan olevan asianomistajana ihmiskauppatutkinnassa, vaikka asiassa olisikin kirjattu rikosilmoitus ihmiskauppa-rikosnimikkeellä. Oleskelulupapäätösten perusteluissa on myös esimerkiksi todettu, että poliisi on kertonut näytön olevan heikkoa, minkä merkitys oleskeluluvan kriteerien täyttymisen kannalta on epäselvä. Oleskelulupaharkinnan aikana asiakkaamme ovat yleensä huonovointisia ja hyväksikäytöstä toipuminen ei useimmiten pääse tänä aikana asiakkaan heikon voinnin ja jatkuvan stressitilan vuoksi edes alkamaan. Esimerkiksi Alankomaissa tilapäinen oleskelulupa ihmiskaupan uhrille myönnetään lähtökohtaisesti vuorokaudessa. **Kannatamme yhdenvertaisuusvaltuutetun esitystä ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan käsittelyajan säättämisestä maksimissaan kolmeen kuukauteen.**

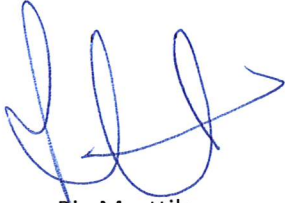
Aiemmin lausuttuihin seikkoihin liittyen toivomme myös huomioitavan, että asianomistajalla on rikosasiassa mahdollisuus käyttää myös omaa syyteoikeuttaan, jolloin hän voi olla asianomistajan asemassa ihmiskaupparikoksen oikeusprosessissa riippumatta viranomaisten esitutkinnassa tai syyteharkinnassa tekemistä ratkaisuista. Käytännössä rikosasian eteneminen oikeusprosessissa ilman asianomistajan läsnäoloa on yleensäkin vaikeaa jollei mahdotonta, mutta asianomistajan ajaessa asiaa omalla syyteoikeudellaan on hänen läsnäolonsa erityisen välttämätöntä, jotta hänellä olisi mahdollisuus ajaa korvausvaatimuksiaan sekä tekijälle määrättävää rangaistusta oikeutensa mukaisesti. Yhdymme yhdenvertaisuusvaltuutetun arvioon siitä, että esitutkinnan käynnistymisen tulisi olla riittävä peruste luvan myöntämiselle, mutta näkemyksemme mukaan **lupa tulisi voida myöntää aina silloin, kun henkilö on asianomistajan asemassa mahdolliseen ihmiskaupparikokseen liittyvässä käynnissä olevassa rikos- tai oikeusprosessissa.**

Muita huomioita

Rikosuhripäivystys pitää rikollisessa toiminnassa hyväksikäytettyjä ihmiskaupan uhreja koskevan rankaisemattomuusperiaatteen soveltamiskäytäntöjen selvittämistä tärkeänä ja yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen siitä, että mikäli ihmiskauppaa rikollisessa toiminnassa hyväksikäytön tarkoituksessa ei tunnisteta, rankaistaan rikoksista uhria eikä todellista tekijää saada rikosvastuuseen. Asiakastyössämme olemme todenneet, ettei rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttöä tunnisteta lähes koskaan.

Rikosvastuun toteutumista käsittelevässä osiossa ja uudelleen työperäistä hyväksikäyttöä käsittelevässä osiossa todetaan, että työperäisen hyväksikäytön uhri voisi saada oleskeluluvan kokemansa hyväksikäytön vuoksi ilman rikosprosessin olemassaoloa. Rikosuhripäivystys huomauttaa, että kyseinen oleskelulupa voidaan myöntää vain sellaiselle työperäisen hyväksikäytön uhrille, jolla on voimassa oleva oleskelulupa lupaa haattaessa ja joka ei ole esimerkiksi ollut edes lyhytaikaisesti muussa työssä hyväksikäytöstä irtaannuttuaan. Lupaa ei siis esimerkiksi voisi saada silloin, kun edellinen oleskelulupa on jo ehtinyt umpeutua (esimerkiksi, kun työntekijän oleskelulupaa koskevaan

jatkolupahakemukseen on tullut kielteinen päätös) tai jos henkilö on saanut hyväksikäyttöön jälkeen osa-aikaisen työpaikan, mikä ei lähes koskaan oikeuta työntekijän oleskelulupa. Kyseinen lupa ei myöskään koske uhrin perheenjäseniä.

Pia Marttila
Koordinoiva erityisasiantuntija
Ihmiskaupan uhrien auttamistyö
Rikosuhripäivystys